

Jenni Pitko vihr ym.

Kirjallinen kysymys YK:n rotusyrjintäkomitean päätöksestä Suomen saamelaiskäräjälaista

Eduskunnan puhemiehelle

Kesällä 2022 YK:n rotusyrjinnän vastainen komitea antoi ratkaisun asiassa, joka koskee Suomen korkeimman hallinto-oikeuden (KHO) päätöstä hyväksyä kymmeniä ihmisiä saamelaiskäräjien vaaliluetteloon vastoin saamelaiskäräjien vaalilautakunnan näkemystä. Komitean ratkaisun mukaan Suomi on rikkonut rotusyrjinnän vastaisen kansainvälisen yhteissopimuksen 5. artiklan kohtaa c. Kyseinen kohta koskee muun muassa poliittisia oikeuksia ja erityisesti oikeutta osallistua vaaleihin, äänestää ja olla vaaleissa ehdokkaana.

Komitean ratkaisun mukaan ongelmallista on, että KHO:n hyväksymästä 93 henkilöstä 53 on hyväksytty niin sanotun kokonaisharkinnan perusteella. Näiden 53 osalta ratkaisu ei siis perustu suoraan yhteenkään saamelaiskäräjästä annetun lain kohtaan. KHO:n päätös on komitean mukaan vaarantanut alkuperäiskansan oikeuden päättää itse omista asioistaan. KHO:n toiminta on voinut vaikuttaa saamelaiskäräjien mahdollisuuden edustaa aidosti Saamen kansaa, sillä äänestäjäkunnan kokoonpano muuttui. Komitea suosittaa, että se pyrkii mahdollisimman nopeasti tarkistamaan saamelaiskäräjälain 3 §:n, joka koskee saamelaismääritelmää.

Tämä ei ole ensimmäinen tai ainoa langettava ratkaisu, jonka Suomi on saanut saamelaisten mahdollisuudesta päättää itse omista asioistaan. Vuoden 2019 helmikuussa YK:n ihmisoikeuskomitea antoi Suomelle moitteet samasta KHO:n päätöksestä. Ihmisoikeuskomitean mukaan toteutunut äänioikeuden määrittely ei kunnioita saamelaisten itsemääräämisoikeutta. Myös ihmisoikeuskomitea suositti, että Suomen täytyisi ryhtyä toimiin, joilla vastaavat oikeudenloukkaukset vältetään tulevaisuudessa.

Suomen hallitus asetti saamelaiskäräjälakia uudistamaan parlamentaarisen työryhmän, joka sai esityksensä valmiiksi toukokuussa 2021. Työryhmän esityksessä täsmennetään rotusyrjinnän vastaisen komiteankin painottamaa 3 §:ää paremmin vastaamaan niihin huomioihin, joita komitea on antanut.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mitä hallitus tekee vastatakseen YK:n rotusyrjinnän vastaisen komitean huomautuksiin saamelaisten oikeuksien loukkauksista ja

Kirjallinen kysymys KK 484/2022 vp

miten hallitus pyrkii parantamaan saamelaisten perustuslailla turvattua itsemääräämisoikeutta?

Helsingissä 22.9.2022

Jenni Pitko vihr
Eva Biaudet r
Veronika Honkasalo vas
Saara-Sofia Sirén kok